

DOMOVINA

Štev. 7.

V Ljubljani, 14. februarja 1919.

Leto II.

Naša hiša — naš ponos.

Zalostno je bilo pred našim osvobojenjem, če si potoval po mestu ali po deželi. Kamor si prišel v javne lokale, v gostilne, restavracije, v čitalnice, v salone — povsod je bil sam avstrijski cesar, cesarica, prestolonaslednik in razne druge habsburgovske figure — navadno kar cele družine samih nadvojvod, žensk in otrok, da je bilo poštenega človeka v resnici sram, da s takimi slikami »krasimo« svoje narodne domove. Ako je tujec potoval pri nas, je moral priti do prepričanja, da smo najbolj patrijotični narod, kajti nikjer na svetu bi ne bil našel toliko teh figur. Edino Tirolci — ki postanejo šele s 40tim letom pametni — in pa nemški Stajerci in Korošci so bili v tem oziru nam enaki. Pa to so bili vsaj Nemci, kakor njihovi Habsburgovci, in ker ti narodi nimajo nikakršnih narodnih idealov, je razumljivo, da niso mogli drugega častiti kakor »cesarsko famuljo«. Za nas pa je bila to sramota, velika sramota. Toda javno proti temu nisi mogel nastopiti, ker bi te bili zaprli. Naši narodni gostilničarji se pa niso zavedali, da se v njih hišah slave — nemški tirani. Vse te vrste slike so izdelovale nemške židovske firme, ki so se smejale neumnim Slovencem, ko so spravljale njih denar za blago, ki ga nihče ni maral.

Tako žalibog naši javni prostori niso kazali naše narodne zavesti, in tujci bi bili zaman iskali lepih slovenskih slik.

Od časa prevrata so izginili z naših sten Franci Jožefi, Ferdinand, Rudolfi in druge avstrijske figure. Takrat smo spoznali svojo sramoto. Toda naše stene ne bodo ostale prazne — treba je, da okrasimo posebno svoje javne lokale, gostilne, dvorane, in tudi svoje hiše z lepimi narodnimi slikami. Tu bi predvsem opozarjali na krasno sokolsko diplomu, ki nam predstavlja našega kralja Matjaža, ki sega v roko srbskemu kraljeviču Marku; zgoraj vidimo gosposvetski vojvodski prestol — spomenik naše davne svobode — spodaj pa našo belo Ljubljano. Letnica 500 nam kaže dobo, ki smo jo preživeli v nemški sužnosti. Ta lepa slika bi morala v vsaki naši narodni hiši in bi morala nam biti najlepši spomin na naše osvobojenje. Ta slika bodi ponos naših hiš. Zato krasimo z njo posebno one prostore, kjer jih lahko vsak vidi. Ako pride tujec in bo videl to sliko, bo spoznal, da tu živi zavežen narod. Slika se dobi povsod, naroči se lahko tudi pri »Sokolski Zvezi« v Ljubljani.

Druga slika, ki spada v naš dom, je slika našega kralja Petra in regenta Aleksandra. S ponosom smo priznali vsi Jugoslovani, da se je pod vodstvom Karadžordževićev osvobodil naš rod od tujcev in še pozni vnuk bo s spoštovanjem izgovarjal ime. Oni so bojevnik za našo svobodo in kakor smo ponosni na svojo novo državo, tako s ponosom okrasimo svoj dom s sliko našega vladarja.

Imamo še nekaj drugih lepih domačih slik, ki naj bi bile v vsakem javnem lokalu. To so slike naših mož, pesnikov in pisateljev. Edino te slike spadajo v narodno hišo. Nimamo še vseh, upajmo, da jih še dobimo. Do tedaj pa se izogibljimo onim grdih spakam, ki jih povsod dosti najdemo, to so razne nemške židovske tirolske slike, ki so brez vsake vrednosti. Zeleti bi bilo, da dobimo slike, ki jih imajo bratje Hrvati in Srbi: Zrinjskih in Frankopanov in slike iz srbske zgodovine. Tako bo naša hiša res narodna in jugoslovanska. Vse to ima veliko važnost

za našo vzgojo, da se mladina vzgaja v pravem duhu. Tudi razni domači izdelki in okraski so primerni — odločno pa pomečimo s sten vse, kar nima nikake vrednosti in samo kaže, da smo še vedno napol nemški. Osvobodimo se popolnoma.

Kaj hočemo, česa nočemo.

(Dopis.)

Kmetje se želimo organizirati po načelih Jugoslovanske demokratske stranke, po načelih enakopravnosti in narodnosti. Vemo, ura obstane, če ji pokvarimo tudi najmanjše kolesce, vendar pa tudi vse kolesje ne zadostuje, če ji oslabi pero, ki daje mrtvi uri življenje.

Ura je naša mlada država, vsi stanovi smo drug ob drugem njena kolesca, pero pa ji bodi naša navdušenost, strpljivost, smotrna delavnost in prizadevanje k boljši bodočnosti!

Razumeti moramo, da sta nam gospod in delavec potrebna ob našem trpljenju, odrekamo pa jima pravico, da bi nam eden ali drugi gospodovala v našo škodo. Dovolj smo že hlapčevali posamnim stanovom.

Bolj kot kdaj nas je minula vojska izučila, da je le dovolj izobraženemu, izšolanemu, določena boljša bodočnost. Kar smo zagrešili na naših solah in učiteljstvu, hočemo popraviti. Obžalujemo, da smo se dali zavajati, na političnih shodih zabavljati proti šoli. Razlagali in podpihovali so nas, da nam je šola le neznosno breme, učitelji so nam neprijatelji, ker nas tišče v kazni radi šolskih zamud. V duhu vidim Kačurja-učitelja, ki se je drznil stopiti pred zborovalce in kako je ob smehljajočem kaplanu onemel vzpričo takšnim očitanjem.

Učitelj nam je prijatelj, to je dokazal tekom vojske. Požrtvovalno je pisal prošnje, pri popisovanjih se je na knieta oziral več kot drugi. Vračajoči se vojaki pa so uvideli, da so potrebni nadaljne izobrazbe, ki jo žele v krajevnih prosvetnih društvih.

Mi hočemo biti politični sodelavci, obsojamo pa osebne boje in mržnje. Pristašev drugih strank ne zaničuj, obrazloži mu raje naše cilje in namene. Proč z vaško politiko!

Biti hočemo značajni — ne strahopetci. Pokaži se, kakršen si! Ne maramo onih, ki prihajajo k nam po nasvete, pred duhovnikom pa okamene od strahu, ko jih povpraša, česa je tam iskal. Bodimo možje!

Mi si hočemo dalje izbirati može zastopnike, ki bodo stvarno upoštevali naše razmere, ne pa samo po meščanih, ki jih na vladinih stališčih obdajajo.

Vsakokratna vlada naj bo pravična, nepristranska vsem strankam. Konec naj bo Susteršičevega nasilstva. — Bilo je premovalje bikov. Zastopnik dežele postavi najlepšega bika na prvo mesto. Nekdo mu zašepeče na uho: »To je župan A. iz L.« »Vi, ta bik mora nazaj, tja-le!« Župan pograbi žival in odide. Premovaljo so pristaše duhovnov, tega ni vedel. — Enako se je godilo z mojimi teleti, ki so o njih rekli, da so najlepša. Gospod bi jih kmalu pohodil, tako je hitel mimo njih.

Ravnatelj P. sem kazal svoj načrt za vzorni hlev, proseč ga, da mi izposluje podporo. »Ja, prav lepo, samo, da bi se ne pisali L.«

Ne, tako ne sme dalje, če tudi se je že pričelo zopet koritarstvo. Po potrebi, sposobnosti, ne po obrazu naj se vlada, razsoja, upravlja.

Pravijo, da je delati težko, grajati pa lahko. Vemo to, mi le želimo, da se upošteva naš glas.

Sveta vojska se zbira nad glavami pijancev. Vlada ji stoji ob strani s trdo pestjo. Prav tako! Ostudno je pijančevanje, grozne njega posledice, to vidimo in vemo. Človek postane žival, ostuden. V pijanosti se zagreši marsikaj, nam je tudi znano. Kako človek hira na posledicah pijače, so nam dokazali že premnogi domačini. Pijanec se pa spreobrne, ko se v jamo zvrne. Zdravnik ve, da je morfij (strup, ki uspava človeka v lepe sanje) zelo nevaren, da ga umori. Toda zdravnik morfinist samega sebe ne kroti, umrje, kako naj se tedaj priprosti človek zmaguje.

Vseh pijancev ne bode spremenili. Kako pa pridemo mi drugi do tega, da bi morali trpeti vsi zaradi par šnopsarjev. (Oprostite g. urednik, če se ne strinjate z nami. Pustite nam svobodno besedo!)

Pri oblastvih imamo vedno opravka. Kamor se obrnemo, smo že toliko časa na potu, kolikor imajo meščani od zajutрка do kosila (opolndne).

Konja denem v hlev, ki je pri gostilni. Moram se malo ogreti in južinati. Gostilničarji pravijo, da jim sama jed nič ne nese. Naj li pijem pobarvano vodo, malinovec. Mi rabimo okrepite, kje naj ga iščemo. Boste li vzgojili značajev, če moramo vino skrivati pod mizo, na en štampri iti v kako drvarnico?

Posle pošljem v oddaljeni gozd, od koder se vrnem na noč. Seboj vzamem ižola, kos kruha in malo žganja, ki je ravno za toploto toliko časa, dokler malcemo. Potem se že še ogrejemo! Smo li radi tega alkoholi?

13.000 kotlov pravite je sramota Kranjske dežele. Prosimo Vas, mi jih rabimo za izrabo sadovnjakov. Kupčija s sadjem se prične jeseni. Sadje odpada vse leto, gnilo sadje je itak uporabno. Sproti meščamo in godimo, da si izkuhamo žganja vsaj za domačo rabo. Nese nam tudi lepe kronce. Ravno zadnja leta smo imeli lepe sadne letine. Veliko sadlja so nam odkupili, toda moralo je lepo biti. Kaj naj bi storili z ostalim? Sam jesih, slab mošt? Največ smo ga vkuhali v žganje. Toda glej čudo! Ne enega pijanca nismo videli. Pijanci pijo le špiritovca.

Casopisi pišejo, kako se bode poživila naša industrija. Med prvimi navajajo špiritovno tovarno. Ta naj zaposli mnogo delavcev, ubije naj naše domače izdelovalnice pristnega blaga. Seveda alkoholizma pa ne bode pospeševala? Ženske imajo raje sladšice, zlasti sladke likerje, napolnjene bourbončke i. dr. Vse to se izdeluje le iz špirta, iz našega blaga pa ne.

V Ljubljani bode tovarna za marmelado. Pozdravljamo jo sadjerejci. Samo temu se zavarujemo, da bi nam cené kar sama določala. Kaj moramo ravno kmetje imeti gospodarje nad svojimi izdelki? Mislimo dalje, da bo tovarna vsprejemala le zdravo in zrelo sadje. Kam naj gremo s pobiravci?

Kotlov in proste kuhle tedaj ne pustimo odstranjevati. Na naš račun naj se ne podpira kapitalističnih podjetij!

Odpravite že vendar rekvizicijo živine ali pa jo pametno uredite! Ljudje si žele semnje. Dovolite jim, nadzorujte jih in poiščite si pripravnega blaga. Urađuje naj se po potrebah in stanju živine, ne pa kar po načrtu. V »Domovini« smo brali, da so se Dolenjci pritoževali, ker jim nočejo odjemati živine, Gorenjci pa vzdihujejo, ker jim uni-

čujejo živinorejo. Ne bi li kazalo preiskati krivde?

Obteženi smo z neznoznimi davki. Naša gospodarstva so omajana, poslopja v slabem stanju, poljska orodja in vozovi nerabna, zemlja izmozgana. Morali smo nekaj prihraniti, ker ni bilo kaj kupiti. Zavohali so, da nam je preostalo nekaj gnilih krajarjev, ki jih bomo pri ureditvi gospodarstva nujno rabili. Planili so po nas, in iz ubogega nevednega kmeta hočejo premeteni davkarji izsesati zadnji vinar v oblik osebne dohodarine. Ugovarjamo, da se nevednost in nepojmovanje dohodninskih predpisov zlorablja in kmeta zapeljuje, da svoje pridelke višje ceni nego so vredni, ker revež ne vé, kako bi bolje kazalo. Kmetje ne zmorejo višjih bremen. Stroškov pa gospoda komaj vpoštevajo. Vse, kar je prav! Navadno se zgovarjajo na zaupnike. Kdo pa so ti? Pristaši nasprotnih strank tlačijo drug drugega, če prav, — to pa skušamo. Imamo slučaje, da je dober mlinar revnega bajtarja stlačil v dohodnino, dočim je sam ostal prost. Ne bi li kazalo, da imajo stranke svoje zaupnike? Zakaj se ne objavljajo volitve v dohodninsko komisijo? Hočemo se jih udeleževati, da zabranimo krivico.

Pozdravljamo namero, da bi imela vsaka krajevna organizacija svojo pisarno, kjer naj bi dobivali somišljeniki pametnih nasvetov, pojasnil glede posestev, map, sodnih in drugih pravnih oblastev. Krajni odbori naj si umislijo potrebne knjige, ki bi vanje vpogledal lahko sleherni somišljenik, o perečih vprašanjih pa naj se skuša dobiti sodbe domačih in tujih veščakov.

Da pomirjevalne sodne komisije po občinah ne odgovarjajo namenom, je največ kriva politična nestrpnost razsojevalcev. V komisijah naj bodo zastopani pristaši vseh strank.

Kmetje! Ne glejmo brezbržno, kaj počno na višjih mestih. Bodimo oprezni, previdni, ne upirajmo se vladnim naredbam. Spolnimo svoje dolžnosti!

Toda ganimo se tedaj, predno nas udari kaka naredba! Voditelji niso vsegavedni, ne poznajo vseh naših razmer. Zavedajmo se, da nismo mi radi vlade, temveč ona radi nas. Pravice do sovladanja nam nihče več jemati ne more. Skrbeti nam je le pravočasno, da izbiramo moze, ki bodo resno upoštevali naše razmere in težnje, in jih sporazumno z drugimi stanoviti tako zaokrožili, da bode v blagor vsej Jugoslaviji.

Vse, kar nas teži, sporočite pravočasno krajevnim odborom, ti pa naj skrbijo, da pride na pristojno mesto sleherni želja.

J. L., posestnik.

Habsburgovci.

Med svoje največje krvnike iz preteklih časov bo štelo vesoljno človeštvo gotovo Habsburgovca Ferdinanda II., ki je vladal od leta 1619. do 1637. Ta človek je zagrešil nad Evropo tkzv. tridesetletno vojno, ki je ostala ljudstvu v spominu kot »črna vojska«. Še danes, ko je že 300 let minilo od takrat, živi v sporočilih narodov strašna nesreča, ki je zadela vso Evropo in komaj svetovna vojna bo mogla vsaj deloma zabrisati ta spomin. Pomislimo samo, kaj pomeni 30 let vojne! In to v onih časih, ko je vojaštvo obstajalo samo iz najetih razuzdanih ljudi, ki niso čakali na nič drugega, nego na to, kdaj bodo kje morili, ropali in požigali. In na čelu teh ljudi je stal Habsburgovec Ferdinand, ki je hotel pomoriti celo Evropo samo za to, ker se mu niso hoteli vsi pokoravati. Najbolj so pri tem trpeli naši bratje Čehi, ki so stali v ospredju svega boja, prav tako, kakor so v svetovni vojni stali v ospredju Srbi. Iz tega nam bo jasno, zakaj so vsi Habsburgovci sovražili Slovence.

Čehi so imeli svoje kraljestvo že davno prej, predno so bili Habsburgovci na svetu. Vladali so jim domači kralji iz rodu Premyslincev. Ko je Rudolf Habsburški zasedel dunajski prestol, so mu bili Čehi takoj na poti in je pripravljaval vojno proti njim. Zato se je zvezal z Madžari in res je prišlo do bitke pri Suhlh Krutih, kjer je bila češka vojska pod kraljem Otokarjem premagana, ker jo je izdal češki izdajalec Milota. Otokar sam je padel v boju. Ta kralj Otokar je vladal tudi čez naše slovenske pokrajine, tako da je segalo njegovo kraljestvo do Jadranskega morja. Tako

smo tudi mi prišli pod Habsburgovce. Pa Čehi so se znali za enkrat otresti habsburgovskega jarma in so si izvolili svojega kralja iz luksemburškega rodu; ko pa je za časa husitskih vojn bolj in bolj rastla narodna zavest in odpor proti tujcem, so si Čehi izbrali kralja iz svojih plemičev Jurja Podjebradskega. Ko pa je ta umrl, so izvolili Čehi za svojega kralja Ladislava, kralja poljskega. Habsburgovci so vse to po strani gledali in jih je jezilo, da jih Čehi ne marajo. Zato je Habsburgovec Maksimilian napravil z Ladislavom neko medsebojno pogodbo, po kateri bi pripadla Češka Habsburgovcem, ako bi Ladislavov rod izumrl. In res se je zgodilo, da je Ladislavov sin padel že leta 1526. v bitki pri Mohaču, kjer je bil premagan od Turkov. Toda Čehi so imeli od nekdanje svoje zgodovinske pravice, po katerih so volili svoje kralje, tako da ni mogel biti nihče njihov kralj, kogar si niso izvolili sami. Zato si je habsburgovski rod mnogo prizadejal in je podkupoval češke plemiče, da bi izvolili svojega kralja iz habsburgovskega rodu. In res se je z intrigami, spletkami, denarjem itd. posrečilo habsburgovskim agentom, da je bil Habsburgovec Ferdinand izvoljen (leta 1526.) za češkega kralja. Seveda je ta Ferdinand obljubljal Čehom zlate gradove, ko pa je bil na tronu, je takoj pokazal svoje roge: začel se je vmešavati v češke verske zadeve in ker so se držali Čehi še svoje Husove vere, jih je hotel s silo izpreobrniti. Pa to se mu ni posrečilo. Ravno tako sta njegova dva naslednika Maks in Rudolf II. bila zadovoljna, da sta se obogatila s češkim zlatom in nista — vsaj na videz — dražila Čehov, posebno za to ne, ker je bil takrat v habsburgovski »slavni vladarski« hiši domač prepričanje: število Habsburgovcev je namreč v tem času precej naraslo in vsi bi bili radi vladali. In kakor se je zgodilo ne enkrat v habsburški zgodovini — vzdignil se je brat nad brata in so drug drugega hoteli izpodriniti s prestola. Ker so se torej med seboj prepirali, so iskali včasih podpore tudi pri onih, ki so jih sovražili. Tako je dal Rudolf II. n. dr. Čehom celo neko podpisano pismo, »majestat«, s katerim jim priznava češko versko svobodo. Rudolfa pa je pregnal njegov lastni brat Matija s prestola, s čemer pa Čehi niso bili zadovoljni. Pokazalo se je namreč, da so si Habsburgovci prilastili nekako pravico do prestola in da so se vgnezdili na Češkem, kakor da je ta zemlja njih last. Češki deželni stanoviti so torej začeli protestirati in so se sklicevali na svoje stare pravice, po katerih mora biti vsak kralj od njih izvoljen, ako hoče Čehom vladati. Na habsburgovskem dvoru so takrat vladali jezuiti in tem so bili Čehi zaradi njih verske svobode — trn v peti. Hujskali so torej proti Čehom in so vzgajali novega kralja Ferdinanda, ki so mu vbili v zabito glavo, da je njegova sveta dolžnost Čehi izpreobrniti, kar je Habsburgovec seveda rad sprejel, ker se mu je od tega obetal dobiček: hotel je namreč Čehi premagati in jim vzeti vse pravice — njih deželo pa — pridržati zase. To pa seveda vse po jezuitskem gestu: vse v božjo čast!

Ferdinand je bil rojen v Gradcu kot sin nadvojvode Karla, ki je vladal našim deželam 1564. do 1594. in je preganjal naše reformatorje, prve slovenske pisatelje. Karel je bil v velikih zadregah, ker so takrat Turki napadali naše kraje in je slovenska in hrvaška vojska junaško odbijala turške napade. Naši plemiči pa so za obrambo dežele zahtevali, da smejo naši reformatorji pridigovati svobodno in izdajati slovenske knjige. Toda leta 1592. so Slovenci in Hrvatje pobili Turke pri Sisku in turške nevarnosti ni bilo več — vsaj za Gradec ne. V tem je umrl tudi Karel in sledil mu je Ferdinand. Ta je poslal takoj jezuite v Ljubljano in so vse slovenske knjige sežgali. Osem parizarjev jih je zgorelo na en dan. Ko smo bili Slovenci na ta način uničeni, je prišla vrsta na Čehi. Leta 1617. so naznanili Čehom, da bo Ferdinand njih kralj in da ga morajo »sprejeti«. Čehi pa so rekli, da oni svoje kralje volijo in da Ferdinanda ne sprejmejo. To je bilo olje za jezuitska kolesa. Jezuiti so proglasili to za upor in so ščuvali proti »brezverskim« Čehom. Ferdinand jih je seveda poslušal. Poslal je v Prago najbolj fanatične uradnike, ki so dražili Čehi z raznimi naredbami in jim niso pustili njih verske svobode, ki jim jo je dal Rudolf v »majestatu«. Krvoločni Ferdinand je komaj čakal prilike

da bi se maščeval nad Čehi, ker ga niso hoteli priznati. Leta 1618. so postali habsburgovski vsiljenci tako predrzni, da je Čehom zavrela kri. Šli so na praški grad in so tri glavne dunajske hujskače vrgli skozi okno v globočino. Ker so padli na smeti, se ni nobeden ubil — jezuitje pa so rekli, da se je zgodil čudež in so dokazali Ferdinandu, da je njegova dolžnost, da gre z vojsko nad Čehi. Kadar je šlo za to, da se prelije kri, ni bilo treba Habsburgovcem nikoli dvakrat reči. Posebno Ferdinand, ki je bil zabit človek, poleg tega pa zlobna krvoločna natura, je šel takoj na delo in je poslal »v imenu vere« vojsko nad Čehi. Čehi so bili na to pripravljani. Zbrali so svojo vojsko, da bi se branili. Njih poveljnik grof Thurn je krenil proti Dunaju in je prišel prav do mesta. Stal je celo na dunajskih cestah in bi bil lahko razstrelil habsburgovsko gredo — pa se je spustil v pogajanja, čakal je, da se bodo tudi dolnji avstrijski stanoviti pridružili Čehom, poslal je v cesarski grad Ferdinandu podpisat pismo, s katerim se potrjujejo Čehom njih pravice — in že je bil Ferdinand v škripcih — pa je prišla neka posadka — poslanci so morali oditi in tudi Thurn je odšel. Zamudil je najdragocenejši trenutek — in vse je bilo izgubljeno. Habsburgovska vojska se je med tem zbrala — in je vdrla v češko zemljo. Začelo se je strašno pustošenje, morjenje in ropanje. Čehi so se umikali in so se postavili pozneje na Beli Gori pri Pragi. Tu je prišlo dne 8. novembra leta 1620. do odločilne bitke, kjer je bila češka vojska vsled lastne napake premagana. Čehi so bili namreč med tem izvolili drugega kralja, ki pa ni izpolnil svoje dolžnosti. Ko je vojska bežala proti Pragi, je tudi kralj pobegnil. Praga je padla v roke Habsburgovcem. Začelo se je strašno maščevanje. Ferdinand je dal prijeti in zapreti vse češke plemiče, ki so bili proti njemu. Vzel jim je vse imetje in premoženje. Potem se je začel proces, kjer je bilo vseh 27 plemičev obsojenih na smrt. Svetohlinski Ferdinand je najprej molil v zahvalo za zmago, potem pa je podpisal smrtno obsodbo. Dan smrti je bil določen na 21. junija 1621. leta. Par dni pred tem dnevom so prepeljali vse plemiče na praški rotovž in so jih tam dali v železje. Pred rotovžem so napravili velik lesen oder, da bodo vsi lahko videli. Nekateri plemiči so bili mišestno obsojeni »samo« na smrt, drugi pa na primer na to, da se jim najprej odseka roko, potem šele glavo, drugim je moral pred smrtjo rabelj iztrgati jezik, ker so se baje z jezikom pregrešili, in drugi so imeli biti razgani na štiri kose in njih deli so imeli biti javno nabiti ob praškem mostu, nekaj je imelo biti obešenih: sploh: kar si je kdaj kaka peklenska zver izmislila muk, vse je porabil Ferdinand proti svojim »upornikom«. Prišel je dan 21. junija. Ponoči so prišli jezuitje k obsojencem, naj se spreobrnejo, da bodo vsaj dušo rešili, ker morajo umreti. Govorili so zelo, kako milostljiv je cesar. Seveda niso nikogar izpreobrnil. Zjutraj je ves trg pred rotovžem zasedlo vojaštvo. Rabelj je stal pripravljen in pomočniki okoli njega. Pripeljali so prvo žrtev, sedemdesetletnega starčka — bobni so zaropotali, da se ne bi slišalo, kako bo pred smrtjo hlagoslovil domovino, za katero umira — pokleknil je in glava se je zvalila po tleh. Za njim je prišel drugi, tretji... Budovec, Kapliř, Slik, Michalovic, Hanant s Polžic itd. Slavnemu Jesenskomu so iztrgali jezik in ga razčvetorili. I. t. d. Celo dopolne so sekali. Rabelj je bil utrujen in pomočniki. Kri je tekla z odra na tla kakor reka. Poleg odra so obesili nekaj teles. Glave so visele na drogah. Grozna slika... Habsburgovec Ferdinand pa je sedel doma in je čakal poročila. Pravijo, da je celo molil Bogu v zahvalo, da mu je dal dočakati ta dan. Pa ni bil še sit krvi. Vojski so se razlili po češki zemlji, kradli, ubijali, zažigali... Vsa Evropa je stopila v vojno. Celih 30 let — do leta 1648. — je divjal strašen boj, ki ga je začel in vodil ta Habsburgovec. Tisoči so proklinjali njegovo ime. Leta 1637. je umrl v groznih bolečinah. Imel je kamen v mehurju. O umorjenih čeških plemičih je rekel, da jim je »dobro hotel«, ker je želel, da bi prišli v nebesa.

Njegov naslednik Ferdinand III. — vreden naslednik svojega prednika — je nadaljeval vojno, dokler niso drugi napravili konec. (Ko bi bilo po habsburgovskem, bi bila tudi sedanja svetovna vojna trajala 30 ali pa še več let — pa so se ljudje vendar prej iz-

pametovall!) Evropa je bila takrat uničena. Mesta so propadla, vse je bilo požgano in oropano, cele vasi so zginate, ljudje so pomrli, na Češkem je bilo pobitih nad polovico ljudi, knjige so bile sezgane, kultura uničena, lakota in kuga sta zavlada — tisoči so bili brez strehe, ob cestah so stale trume be- račev, roparji so se skrivali po gozdih, nikjer ni bilo več varnosti in zaščite, edino Habsburgovec je bil na varnem in je kradel po Češkem na debelo, ker je pobral vse, kar je bilo kaj vrednega. Tako se je maščeval »po- božni« Ferdinand.

Dvesto let si ni mogla opomoči Evropa, dvesto let so zidali in popravljali mesta, stavili vasi in ljudstvo je moralo samo zopet vse pridobiti — kar mu je vzel habsburški meč. Ena največjih nesreč je bila trideset- letna vojna, ki je nastala vsled habsburgovske častihlepnosti in krvočnosti. Čehi so si šele v 19. stoletju opomogli od te strašne nesreče in zato so se s tako silo bojevali proti Habsburgovcem, ker je vsak iz njih vedel, kaj pomeni Bela Gora in kaj se je godilo na dan 21. junija 1621. na staromestnem trgu v Pragi.

Krvolok Ferdinand leži pokopan v Gradcu — njegovo ime pa živi v prokletstvu evropskih narodov.

Tako so Habsburgovci iz vladeželjnosti zagrešili največjo katastrofo pred 300 leti, ker so hoteli podjarmiti Čeha in zdaj so zagrešili enako svetovno nesrečo, ker so hoteli podvreči vse Jugoslovane. Ali ni bil čas, da je zginil ta rod s površja?

Politični pregled.

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Tajnikom jugoslovanske mirovne delegacije je imenovan slovenski učenjak in publicist dr. Bogumil Vošnjak. — Začasna ustava za našo državo je izgotovljena in bo objavljena v prihodnjih dneh. — Državno veče (državni zbor) prične zasedanjem začetkom marca. Seje se bodo vršile v veliki kronske dvorani starega konaka (kraljevega dvora). V prvih sejah se bo državno veče bavilo z naredbami in odredbami ministrskega sveta, kontroliralo naše delegate v Parizu ter jim dajalo direktive. Slovenci bodo v prvi seji proglasili svoje zahteve glede Trsta, Gorice in severnih mej na Koroškem in Štajerskem. — Vodja bolgarske agrarne stranke, Stambolijski, je izjavil, da je za združenje Bolgarije z Jugoslavijo. — Zastopniki velesil v Parizu so v ponedeljek imenovali posebno komisijo, ki bo proučila romunske zahteve glede Banata. — Po prvih vesteh o radgonskih dogodkih se je javilo več mož in mladeničev iz Ljutomer, samih izkušenih vojakov, pri radgonskem poveljniku za boj proti nemškemu napadal- cem. — Bataljon Srbov je minulo nedeljo došel v Maribor. — Vse javne dobrodelne zavode na Štajerskem (bolnišnice in hiralnice) je prevzela deželna vlada v Ljubljani v svojo upravo. — Italijani in Madžari kujejo v Parizu diplomatske spletke proti Ju- goslaviji. — Skrb za vdove in sirote na vsem ozemlju naše države je ministrski svet poveril dr. Korošču. — »Corriere della Sera« poroča, da se je Italija odpevala zahtevam po dalmatinski obali. — Deželna vlada v Ljubljani je izdala naredbo, da pri- dejo vsa veleposestva nad 300ha pod držav- no nadzorstvo. — Grški kralj je podelil našemu ministrskemu predsedniku Protiću red Odršenika I. reda. — Bivši predsednik Na- rodne vlade v Ljubljani, Josip Pogačnik, je imenovan zastopnikom kraljevine SHS. na Dumaju. — V ponedeljek je vozil za posku- snjo prvi brzovlak iz Zagreba v Beograd. — V Sarajevu se je osnovala nova stranka pod imenom »Narodna demokratska stran- ka«. Postavlja se odločno na stališče popol- ne narodne enotnosti vseh Jugoslovanov in bo zastopala idejo popolnega državnega centralizma. — Državna vlada je sklenila, da podržavi vse kinematografe v Beogradu. Čisti dobiček teh podjetij se bo uporabil za vojne invalide. — Dosedaj ločeni podporni društvi hrvatskih in srbskih visokošolcev v Zagrebu se losta strnili v enotno »Jugoslo- vansko podporno društvo«. — Občine Smar- jeta ob Pesnici, Grušova in Dragučova v pol. okraju Maribor na naši skrajni severni meji so imenovale dr. Korošca in generala Maistra svojim častnim občanom. — Ljub-

ljanski občinski svet je v svoji seji 11. t. m. enoglasno protestiral proti okupaciji sloven- skega ozemlja po Italijanih in Nemcih, proti nasilnemu postopanju v zasedenem ozemlju in proti vsaki državni ureditvi brez celo- kupnega jugoslovanskega naroda.

Čehoslovaška. Češki železniški minister dr. Zahradnik je razposlal časopisom dopi- se, v katerih protestira v imenu duhovništva (dr. Zahradnik je namreč duhovnik) proti povratku bivšega praškega nadškofa grofa Huyna v Prago, ker bi ta povratek značil izzivanje in razžaljenje čehoslovaškega na- roda, ki nemškega nadškofa ne mara. — Tudi na Češkem nameravajo žigosati av- strijske bankovce. — Dunajski Čehi so po- stavili v vseh dunajskih volilnih okrožjih svoje kandidate za avstrijski državni zbor. Istotako tudi po vseh kmetijskih občinah na teritoriju Nižje Avstrijske. Kakor vse kaže, se bodo Čehi udeležili volitev v Nemški Av- striji.

Iz drugih držav. V Romuniji so nastali med delavstvom in kmeti nemiri, ki pa jih je vlada krvavo udušila. Večina glavnih upornikov je bila ustreljena ali pa vržena v ječe. — Tudi Madžari so sklenili razlastitev veleposestev. Začeli bodo baje z velepose- stvom grofa Karolyja. — Nemški finančni minister je izjavil, da je finančno stanje dr- žave tako slabo, da se je bati bankerota. — Madžari nameravajo v Budimpešti zgraditi na Donavi trgovsko pristanišče. Stroški so proračunjeni na 120 milijonov kron. Prista- nišče bi bilo dograjeno v 9 do 10 letih. — V Berlinu je prišlo do novih boljševiskih ne- mirov, toda samo v enem delu mesta. — Ro- munski vladni svet v Sibhju je razpuščen. — Romuni nadaljujejo prisilne vojaške na- bore. Postavili so na Sedmograškem osem pešpolkov in en artiljerijski polk. — Muni- cijsko skladišče v Nagybanji je zletelo v zrak. — Iz Velike Kaniže javljajo, da name- ravajo Hrvati v kratkem prekiniti železniško zvezo z Ogrsko. — V Čakovcu se je prete- klo noč izvršil močen spopad med oborože- nimi Ogrji in Hrvati.

Politične vesti.

= Priznani! Na mirovni konferenci so bili zastopniki vseh držav, ki so se borile na strani entente, le kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev ni bila oficijelno zastopana. To pa zato ne, ker kot taka mednarodno še ni bila priznana. Srbija je imela v Parizu svo- je zastopnike, ki so oficijelno smeli zastopati le Srbijo, faktično pa so zastopali vso ujedinjeno Jugoslavijo. Da doslej naše uje- dinjenje ni bilo priznano, se smemo v prvi vrsti zahvaliti prijateljem Italijanom, ki so z vsemi silami delali na to, da se nas ne pri- zna. Prestolonaslednik je odpotoval v Pariz inkognito, ker je vedel, da če bi prišel ofici- jelno, bi bil sprejet in pozdravljen le kot vladar Srbov, ne pa kot vladar kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Sedaj pa je prišlo poročilo, da Amerika uradno priznava kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev ter čestita k ujedinenju. Grška in Norveška sta našo državo že preje priznali.

= Zveza narodov. Mirovna konferenca v Parizu se bavi z načrtom, ki bi bil za mir- ni kulturni razvoj narodov sveta nepregled- ne važnosti. Snuje zvezo narodov. Ta zveza, kateri bi pristopili vsi narodi, mali in veliki, naj bi jamčila za svetovni mir. Razsodišče zveze narodov naj bi razsojalo o vseh med- narodnih sporih. To svetovno rozsodišče si moremo predstavljati tako - le:

Nekoč, ko še ni bilo pravice na svetu (sicer je je še danes prokleta malo) je ve- ljala le moč. Če si razžalil sosedu, te je na- bil. Če si pozelel njegove suknje, si si jo vzel, če si bil močnejši. Če je pa tvoj sosed imel prijatelja, sta te napadla oba, ti od- vzela vropano suknjo, pa še tvojo po vrini. Krivica se je plačevala s krivico in pravica je bila tistega, ki je imel moč.

Ko pa so se narodi civilizirali, so po- stavili sodnike in sodišča. Tja si se pritožil in ta so razsodila po pravici, če se ti je zgo- dila krivica.

Toda ta sodišča so bila le za posamez- ne osebe. Države so se pa prepirale med seboj, kradle druga drugi ter se teple, ne ozirajo se na pravice in krivice. Pravica je

bila vedno na strani tiste države, ki je bila močnejša. Če pa je bila ena preslaba, zdru- žila se je z drugo državo, da sta obe skupno napadli tretjo, ki je bila proti obema sla- bejša. Sodile so same — po moči, ne po pra- vici, ker niso imele sodnika nad seboj.

Ker je pa trpljenje svetovne vojne vzbudilo v vseh narodih hrepenenje, naj bi bila ta vojna zadnja, postavljajo si narodi, države sami sodnika nad seboj. To bo sve- toavno rozsodišče zveze narodov. Pred to rozsodišče, v kojem bodo zastopani vsi na- rodi, ki pristopijo k zvezi, pridejo vsi spori med posameznimi državami in svetovno rozsodišče bo izreklo razsodbo, ki se ji bo morala vsaka država podvreči.

To rozsodišče ima pa še drug pomen, ki je z gospodarskega stališča velikanske važnosti. S tem, da bo za vedno preprečena vojna nevarnost, posamezne države ne bodo rabile več toliko vojaštva. Zadoštovala bo le takozvana milica, to so vojaške čete, orga- nizirane v to svrhu, da preprečijo, oziroma zatredo nemire v državi sami ter skrbe za notranji red in mir. Z ustanovitvijo svetov- nega rozsodišča odpadejo vsi ogromni iz- datki za vojaštvo, orožje, topove, municijo, vojašnice, vojno mornarico itd. In to so mi- lijoni, oni milijoni, ki so se največ poznali na davčnih polah našega kmeta. To so mili- joni, ki so v tej vojni narasli v milijarde in ki so krivi, da imamo danes toliko papirja, ki pa je vreden tako malo. Kaj bi se dalo s temi milijardami napraviti koristnega za narod!

Zveza narodov in z njo svetovno raz- sodišče ima pred svojo udeležitvijo premo- stiti še velike ovire. Prepričani smo pa, da bo tudi tokrat zmagala velika Wilsonova pravična misel ter prinesla vsem narodom sveta — večni mir in pravo svobodo.

= Prevelike oči pa preslab želodec. Bog ne daj, da bi kdo rekel, da so naši pri- jatelji na tistem delu Evrope, ki ima obliko škornja, imperijalisti. Saj zahtevajo le tisto, kar jim gre po pravici: Trst, Istro, Goriško, Reko, Dalmacijo itd. Ljubljano nam iz same ljubezni do nas in kljub temu, da so na Mir- ju izkopali neke stare rimske denarje, še za enkrat pustijo. Ko pa so laške čete vkora- kale v Carigrad, je laški poveljnik proglasil tamošnja poslopja avstro - ogrskega posla- ništva, konzulat in avstro - ogrske šole za teritorij bivše benečanske republike ter dal na vseh teh poslopih razvesiti italijanske zastave. Jutri bodo pa laški listi najbrž pi- sali, da se mora Carigrad združiti z materjo Italijo. Če bi jaz imel na Francoskem kaj za govoriti, gotovo ne bi pustil nobenega la- škega diplomata v Pariz, kajti ni izključeno, da ne bo iztaknil, da je pri gradnji Eifflova stolpa sodeloval kak laški inženir in bo na podlagi tega dejstva proglasil stolp, če ne že celega Pariza, za laško neodrešeno posest. — Pa bojim se, da bo navsezadnje laški želodec le preslab!

= Sodniki sodijo! V Parizu se vrši naj- večja sodba, kar jih je videl svet. Najodlič- nejši možje sveta sede pri zeleni mizi ter razpravljajo in delijo usodo med narode ter sodijo krivico. Pred te sodnike pride tudi glavni krivec vojnih grozot, bivši nemški cesar Viljem. Nekdaj najmogočnejši vladar, ki je mislil, da bo zavladal nad vsemi nara- di in ki so ga sovražili vsi narodi zato, ker so se bali njegove oholosti, bo moral kloniti glavo pred onimi, ki jih je hotel uničiti. Pra- vična usoda ga je spravila z najmočnejše- šega prestola na zatožno klop. — Kakšna usoda ga čaka? Ali ga bodo poslali za vse življenje na kak samotni otok, s katerega se ne povrne nikdar več, ali ga bodo pa in- ternirali kje doli v Afriki. Z njim pojde v prognanstvo tudi vsa njegova rodbina. Ena- ka usoda bo najbrž zadela tudi ostale nje- gove sokrivce in »velike« može Nemčije.

= Naša umetnost v Parizu. Ob priliki mirovne konferencie se bo odprla v Parizu velika mednarodna razstava umetnosti. Te razstave se udeležne tudi jugoslovanski umet- niki pod vodstvom slavnega kiparja Meštro- vića. Od slovenskih umetnikov so poslali skoro vsi slikarji in kiparji svoje umotvore v Pariz. Od nas se udeležita v razstave osebno gg. akademični slikar I. Vavpotič in kritik I. Zorman, ki odpotujeta te dni.

= Kaj stane Rusijo svoboda? Boljševi- ški proračun za 1919. znaša, kakor se poroča

4
iz Petrograda, nezasišano svoto 400 milijard rubljev. Da si javnost more predstaviti primanjkljaj, navajamo, da izdatki za pošto in brzjav presegajo sedaj dohodke nad pol milijarde. Poročila iz Petrograda pravijo, da je ljudski komisar Urlicki tekom svojega poslovanja podpisal osem tisoč smrtnih obsod, njegov naslednik pa je bil ustreljen, ker ni sledil Urickemu v ostavki podpisovanja smrtnih obsod.

— **Lažnjiva avstrijska statistika.** Avstrija je bila velika laž od zgoraj navzdol pa od doli navzgor. Tudi ljudsko štetje v Brnu je dokazalo to. Pod Avstrijo so našeli 63 % Nemcev in 37 % Čehov. Letos pa se je pri štetju pokazalo, da je v Brnu med 122.000 prebivalstva 37,8 % Nemcev in 57,2 % Čehov, Židov pa 4,4 %.

Z zasedenega ozemlja.

»Goriški Slovenec«, ki ga izdaja italijanska okupacijska oblast, vedno milejše vabi Slovence pod italijansko vladno streho. Obeta jim posebno, kako lepo jim bo Italija popravila domove, prav zastoj, brez stroškov, vsem onim, katerih poslopja so bila porušena vsled vojnih operacij. Samo prošnje je treba napraviti, pa hitro! To je past, v katero se goriški Slovenci ne bodo ujeli. Italijanska vlada bi gotovo rada imela v svojih rokah vse polno prošelj goriških Slovencev, da bi se pobahala z njimi, češ, glejte, kako gorijo goriški Slovenci v »Juljski Benečiji« za Italijo! V politične in okupacijske svrhe bi porabila take prošnje ne pa v svrhu obnove nesrečne goriške dežele! O združni misli tudi piše »Goriški Slovenec« in znova priporoča ustanovitev kmečke stranke. Za združno misel imajo Slovenci dovolj smisla in v goriški okolici se prav lepo razvija združna misel, kar nam priča najbolje »zadruška za goriško okolico«, ki trži s krompirjem. Kar imajo, so si vstvarili sami in italijanska vlada jim ne bi nič pomagala, ako bi kedaj res zaviadala todi (pa ne smel), ker že doma sama nima nobenega pravega smisla za združništvo. Na te limanice se tudi ne bodo ujeli goriški Slovenci, pa tudi ne na opetovano nasvetovanje, da naj se nemudoma ustanovi kmečka stranka, ker le ta da je nujno potrebna goriškim Slovincem, sicer bodo prišli odvetniki, in potem, gorje vam, goriški Slovenci! Tako modruje avšasti »Gor. Slovenec«. Z odvetniki straši. Pred očmi pa ima narodne voditelje in teh se boji, češ, to bi utegnili slovensko ljudstvo popolnoma odvrniti od italijanskega prizadevanja. Ali naše ljudstvo je že samo politično zrelo in ostane pri svojem mišljenju napram Italiji, tudi ako bi italijanska okupacijska oblast internirala vse slovenske voditelje in izobražence. V nekem drugem članku svari pred avstrijskimi agenti na Goriškem. Te treba po njegovem mnenju takoj spraviti pod ključ. Avstrijskih agentov tam ni, pred očmi ima zopet slovenske izobražence in žuga ljudstvu, naj jih nikar ne posluša. In kar zapreti hoče vse. »Goriški Slovenci, vrzite iz svojih hiš ta italijan. časopis, ki ima vas za norca in hoče vas zvabiti popolnoma v oblast italijanskih krempelj!

»Poseben italijanski dialekt.« V Gorici se pogovarja italijanski častnik, v civilu vseučiliški profesor za italijansko filologijo na neki znani italijanski univerzi. »Čudno, čudno,« pravi profesor, »saj vendar poznam natančno vse dijalekte, ki se govorijo v Italiji od Sicilije pa gori do Alp, a tega narečja tu ne znam.« Prijatelj ga opozori, da to, kar se govori v Gorici, ni italijansko, temveč slovensko. »Kako, to ni mogoče, to mora biti gotovo kak poseben italijanski dialekt, saj je vendar v vseh uradnih izjavah, da se tu govori le italijanski. — Dr. Jenko interniran. Dr. Jenko, občinski in železniški zdravnik v Ajdovščini, je v času, ko so se snovali Narodni sveti v naši domovini, prevzel predsedstvo Narodnega sveta v Ajdovščini. Krajevni italijanski poveljnik v Ajdovščini je od prvega trenutka nastopal skrajno brezobzirno, trgalo slovenske zastave in dajal preiskovati tudi hiše, ali nimajo ljudje morda kaj skritega; šli so pri teh preiskavah tako daleč, da so celo odpirali podve v hišah. — Dne 29. decembra 1918 je dr. Jenko bil sprejet radi boleznii v tržaški sanatorij, kjer je ležal do 4. februarja 1919. Dne 4. t. m. je bil pozvan na karabinerski oddelek, kjer

se mu je vročil ukaz, da se mora do 9. t. m. prigrasiti v Civitavecchia v Italiji v svrhu internacije na Sardiniji. Governatorat je prošnje, da bi se dr. Jenku dovolilo oditi na Dunaj, oziroma definitivno zapustiti zasedeno ozemlje, odklonil. — V Idriji so imeli pred dnevi veliko vojaško paradu. Slavili so zasedbo idrijskega mesta in ono moštvo, ki je bilo prvo zasedlo Idrijo, je bilo odlikovano. Pa so tudi zaslužili odlikovanja, kajti pri Idriji se je vršila velikanska bitka, predno so jo zavzeli! Dne 5. t. m. se je zgodil v Spodnji Idriji žalosten slučaj. Omenjenega dne je prišel neki Italijanski narednik v Prelovčevo hišo na Poklonu. V hiši se je nahajala ta čas edino le Prelovčeva hči Micka. Njena mati je bila ta čas v mlinu. To priliko je hotel »dični« narednik porabiti v svoje nečedne namene in hotel dekle posiliti. Dekle pa se ni hotelo udati in branilo se je z vso silo. Narednik pa jo je ustrelil v glavo. Umrla je takoj. Pogreb uboge žrtve laške pohotnosti se je vršil 7. t. m. ob veliki udeležbi meščanov. Pogreba so se udeležili tudi general s svojim častništvom in vojaško godbo. Storilca so zaprli. Taki slučaji se ponavljajo. Italijansko vojaštvo pa ima potem ljudi še za norca z godbo in udeležbo pri pogrebu. — O bupni klici. Glasom nekega članka v uradnem listu »Osservatore Triestino« snijejo naši »prijatelji« zakonske načrte, na podlagi katerih bi potom javne dražbe prodali vso erarsko industrijsko in zasebno imetje v zasedenem ozemlju ter z izkupilom, ki ga cenijo več milijard, celili težke finančne obremenjene italijanske domovine. Moralno smo že usmrčeni, ker nam bodo kmalu odvzeli vse pravice zlasti v jezikovnem pogledu. Ako se še ta nakana uresniči, pridemo z beraško palico in culico v roki v Jugoslavijo prosit naše brate usmiljenja, ker bi drugače tukaj morali poginiti. — Italijani kradejo vse vprek. Dalmatinski dopisni urad poroča: Italijanska okupacijska oblast si je prisvojila material, ki je bil v Kninu za dela na novi liško-dalmatinski železniški progii. Zaplenila je ves material, vse stroje in ves živež, ki je bil preskrbljen za prehrano delavstva in je last podjetja »Dalmaspoj«. Zaplenjeni material je vreden nad tri milijone kron. — Italijani nočejo razumeti našega jezika. Zupanstvo občine Rakek je vložilo že decembra meseca pri tamošnjem laškem poveljstvu protest proti okupaciji v slovenskem jeziku. Poveljstvo je protest zavrnilo s pripombo, da ga ne sprejme, ker je pisan v slovenskem jeziku. — Tako prihajajo z zasedenega ozemlja same nevsrečne vesti z vsklikom: bodi že skoro konec italijanskega tiranstva nad slovenskim ljudstvom!

Dopisi.

Št. Rupert na Dolenjskem. Zrak po tej dolini postaja čistejši, počasi zginevajo ljudje, ki so živeli ne samo za ljudstvo, od ljudstva, ampak tudi za razdor v ljudstvu. S čistim zrakom prihajajo tudi čistejše misli, trezno čelo. Zbrali so se zavedni Šentrupertčani, ustanovili si bralno društvo in Sokola. Začetek je dober, le bati se je, da bo počasi začelo padati veselje do dela, do skupnosti. V nedeljo, 9. t. m. je priredil Sokol igro »Na ogledih«, »Čemu tridejanko, težko igro!« sem si mislil, ko sem dobil vabilo. Pa kakor jaz, tako so bili tudi vsi drugi drugačnega mnenja, ko smo se vračali od igre. Ne smemo hvaliti posameznih oseb, še manj, da bi grajali! V splošnem je bil vtisek ta: igralci so bili tako pridni, da so se še preveč dobro naučili svojih vlog, vsi so častno vršili svoje delo. Tudi pevski zbor pod vodstvom našega »Maksas« je storil svojo dolžnost. Pijača, ki so je imeli na odru precej, nas Dolenjcev ni pohujšala. Če je poznejša godba v stiku s prireditvijo, pa ni odobravati. Fantje, delo, trezno in vzdržno. Kako potrebne so prireditve tudi od naše strani, je dokazal naval na vstopnice. Vsi, ki so želeli priti k predstavi, bi bili lahko dobili vstopnice, če bi se bila vršila predstava tam, kjer se jo prvotno nameravalo; pa žalibog, včasih se dobi človek, ki prehitro požre svojo besedo. — Vstrajno dalje! **Besarin.**

Iz Kočevja. Za voditelja nas kočevskih Slovencev se je dal dne 26. januarja proglašiti kaplan Karol Škulj iz Dolenje vasi pri Ribnici; to je tisti Škulj, ki se vsakih osem dni po časopisu hvali in ponuja kot slaba ribniška roba. Slavohlepje pa res včasih še možgane zatemni! Da nas pa ne bo svet vsled take farbarije držal za zagrizene republikance kot je čestiti gospod Škulj, smo prisiljeni povedati, da smo mi tega Škulja vrgli ob soglasju vseh strank iz Narodnega sveta za Kočevsko in s tem iz Kočevskega sploh. S sladkimi besedami se nam je namreč vsilnil še celo za predsednika, zatrjujoč, kako strašno da ljubi preljube svoje kočevske Slovence, isti hip je pa delal za našim hrbtno, da bi nam kočevskim Slovincem prenesel urad iz Kočevja v Ribnico, seveda v sladki nadi, da si bo s tem dejanjem za večno zagotovil že davno za željeno mesto državnega poslanca v ribniški dolini in okolici. Ker navzlic vsem našim vedno krepkejšim migljajem ni hotel odstopiti kot predsednik — gospod predsednik in poslanec je vendar tako lep naslov! — a je z našimi življenski interesi prav po vzgladu svojega mojstra Susteršiča še nadalje barantal, nam ni preostajalo nič drugega kot da smo ga neslavno odstavili in izbacili iz odbora. In sedaj se zopet ponuja kot jud z vinom! In to navzlic dejstvu, da je ogromna večina kočevskih Slovencev organizirana v JDS, katere član, kaj šele voditelj vendar ni kaplan Škulj! Toda živimo v dobi predpusta in ob takem času ne sme manjkati harlekinov in pajacev!

Več kočevskih Slovencev.

Iz Kočevske Reke. Naši Kočevjarji pravijo, da ne priznavajo Jugoslavije. Izvolili so nekak svoj Narodni svet; ta je zbral glasove ko so med seboj odglasovali za Nemško Avstrijo. Na čelu vse agitacije stoji nek kočevski advokat in nek profesor. Pravijo, da pride ameriška komisija na Kočevsko, ki jo bo pripeljal knez Auersperg in Kočevsko bo samostojno. Uboge zapeljane reve! Kaj bodo pa jedli, ko Kočevsko še 1/2 ne pridela, kar rabi! In iz enega dela Kočevskega v drugega ne morejo priti drugače kot čez čisto slovensko ozemlje. Najbrže vpeljejo promet z zrakoplovi! In pri vsem tem ne uvidijo, da je vsa gonja uprizorjena le zato, da bi si knez pod krinko samostojnosti rešil nedogledne svoje gozdove pred razdelitvijo in da so oni le orodje v sebične namene tega prej pravtrdega grajščinskega gospoda!

Središče. V soboto, dne 8. februarja se je vršil tukaj ob sijajni udeležbi občini zbor krajevne organizacije JDS. Prof. Voglar je poročal o politični situaciji in o strankinem programu. Nato se je izvolil nov odbor (predsednik Jak. Zadavec) — Enoglasno se je sprejela sledeča resolucija: »Zborovalci, zbrani na občnem zboru JDS v Središču, zahtevamo, da ostane vsaka ped jugoslovanske zemlje, ki jo je zasedel Lah, Nemeč in Madžar, kot neločljiv del kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v tej državi. Nadalje se izrekamo za strogo centralistično ureditev naše države.«

Velika Nedelja. V nedeljo, 9. t. m. se je vršilo tukaj zborovanje JDS v svrhu ustanovitve krajevne organizacije. Prof. Voglar je tekom svojega poročila o strankinem programu živo naglašal potrebo, da se organizirajo vsi tisti, ki niso pristaši SLS, v Jugoslovanski demokratični stranki, da ne bodo stali sedaj, ko bo treba našo domovino urediti, ob strani in puščali svojih lastnih zadev urejevati drugim. — Po zborovanju se je izvolil odbor krajevne organizacije JDS (Predsednik Sok Iv.). Enoglasno se je sprejela ostra resolucija proti okupaciji jugoslovanskega ozemlja po Lahih, Nemcih in Madžarih.

Sv. Miklavž pri Ormožu. V nedeljo, 9. februarja, je ustanovil prof. Voglar krajevno organizacijo JDS. (Preds. Drago Pintarič).

Sv. Bolfenk pri Središču. 10. februarja je ustanovil tukaj prof. Voglar krajevno organizacijo JDS (Preds. Zabavnik Fr.).

Iz D. M. Polja. Kako so oče župan Jakob Dimnik oddali svoje občinske posle: Na podlagi zdravniškega, spričevala, poleg tega še vsled popolne županske onemoglosti, se je približal torej dam, ko se je oče župan oddahnil in oddal svoje županske posle podžupanu Francu Avšiču iz Sneberij. V ta namen je sklical 4 t. m. svoje občinske može, katerih število pa je bilo tako malo, da je bila cela procedura nesklepčna, nazadnje je vendar, ko je že stvar takorekoč minula, prišlo še nekaj mož, da se je sklepčnost vseeno zmašilo skupaj. Oče župan se oglasi, da je stvar tako bolj formalnega pomena, če prav ni sklepčnosti. Odstranitev in nastavljanje župana pa vendar ni nikaka formalnost, pač pa interes cele občine. Jasno je sedaj, čemu je župan imel svoj občinski svet, menda samo zato, da je svoje misli in želje vdejavljal. Nato se je prebrala neka listina o mobilarju, Novi župan jo je kar pobasal, ne da bi se prepričal, ali so predmeti še tamkaj, ali jih mogoče polovico manjka. Oddalo se je nekaj knjig, ki se v njih menda nobeden drugi ne spozna, kakor župan sam; pisane so z egiptovskimi črkami, Nadalje je segel častitljivo v železno blagajno ter izročil neke popirje, katerih nikdo razun njega ni poznal, namreč 100.000 K vojnega posojila. Nazadnje pride še denar na vrsto. Prvotno je bilo rečeno, da je preostanek 7000 K, oddal pa je le 4986 K 47 v. Približno 2000 K se je menda v tem času posušilo, vsaj omenil ni nikakih stroškov; nato je z blagajniškimi ključi zadnjikrat prav žalostno pocingljal ter tudi to izročil. Novi župan Franc Avšič je bil preje računski preglednik, predlagal je zato za novega preglednika Janeza Dimnika, gostilničarja v Polju, po domače se pravi »v Susteršičevem parlamentu«. S tem članom je dobila triperesna deteljica, še četrti najšrečnejši poroček. No in sedaj se oče župan oddahne in zavpije na ves glas »Johana prinesi dva štefana vina.« Tako se je pilo in skladalo denar za rujne vince. Ko so bili že vsi v nekako takim položaju »v vinu je resnica«, je začel oče župan razlagati: »No, sedaj bom lahko pil po Štajerskem, ampak zdravniškega spričevala se pa vseeno ne bom držal, da bi vino z vodo mešal; bom raje še naprej pil vino. Kdo si bo dobro pijačo kvaril in potvarjal.« »Prav imaš, Jaka«, se oglasi odbornik Triler iz Studenca ter predlaga v imenu odbora prejšnjemu županu zaupnico: »Jaka, fešt fant si, mi ti vsi zaupamo.« Toda bilo je prepozno. Ta mož bo kmalu občutil njegove dobre, ko se časi malo razjasnijo. Nato se je še pilo in kadilo, kar so se naposled z najboljšim uspehom seveda razšli. Pregledovanje računov iz pretečenega leta se niti v misel ni vzelo.

Sv. Jakob v Slov. goricah. Jugoslovanska demokratska stranka priredi v nedeljo, 16. februarja ob 3. popoldne v stari šoli javni ljudski shod. Govorniki pridejo iz Maribora. Slovenci pridite vsi!

Maribor. Pevske vaje. Ker se je policijska ura predrugačila, se vršijo zopet vaje za moški zbor vsaki petek točno ob pol 8. zvečer v Narodnem domu. Začetek vaj za mešan zbor objavimo pravočasno. Dramatično društvo.

Ljudski shod v Mariboru priredi JDS in SLS v nedeljo, dne 16. februarja ob 10. dopoldne v veliki dvorani Narodnega doma. Razjasniti je treba ljudstvu zadnje nemške demonstracije in njih posledice ter zavzeti odločno stališče proti nemškim nasilstvom na naši severni meji. Jugoslovani vsi na shod!

Slovensko gledališče v Mariboru. Dramatično društvo, ki je med vojno pričelo s svojimi koncertnimi prireditvami in v mariborskem okrožju dramiti narodne mlačneže, prav težko čuti pomanjkanje razsvetljave v Mariboru. Povsod drugod se vršijo slovenske

predstave, samo v Mariboru to ni mogoče, ker ni plina. Upanje se nam sicer dela, a do sedaj je to samo upanje. Kakor hitro pa imamo luč in premog začnemo takoj s predstavami. Toliko vsem tistim, ki so se prijavili kot izvršujoči člani, in tistim, ki upravičeno povprašujejo in dregajo zaradi predstav.

V Bučki in na Raki sta se vršila zadnja nedeljo mnogobrojno obiskana shoda JDS. V Bučki je bil začetek ob 11. dopoldne ter je trajalo zborovanje cele tri ure. Predsedoval je g. Novak, a poročal je o političnem položaju, o dnevnih vprašanjih in o strankini organizaciji Ante Beg iz Ljubljane. Nato so se razvile deloma prav burne debate krajevnega in osebne značaja, ker večina somišljenikov in somišljenic ni zadovoljna z nekaterimi odborniki v krajevni organizaciji. Upamo, da se s prihodnjim občnim zborom stvar izravna ter zavlada prepotrebna sloga. Kdor skuša pod okriljem naše organizacije hujskati proti zaslužnim veteranom v našem prosvetnem in političnem delovanju, tak človek ne spada v odbor krajevnega organizacije. Odborniki naših krajevnih organizacij naj bi bili vzeti iz najboljših somišljenikov in somišljenic, ki jih premore občina, vsekakor pa le take osebe, ki uživajo ugled in splošno zaupanje občinarjev. — Na Raki je predsedoval shodu predsednik kraj. organizacije in župan g. Fr. Bajc. Udeležba je bila naravnost ogromna. S posebnim zadovoljstvom smo opazovali na obeh shodih mnogobrojne zastopnice ženskega spola. Shod je potekel dostojno, čeravno se je oglašalo vmes par zmedenih »republikancev«. Takega »preroka« je občinstvo z grohotom ugnalo ter burno pri-trjevalo jasnim dokazom glavnega govornika in domačina g. Fr. Drnovška. — Kmalu se priredita javna shoda tudi v Škocjanu in Studencu.

Za družbo C. M. se je začelo po Dolenjskem hvalevredno zanimanje, kar je najboljši dokaz, mirno presoja položaj ter spoznavajo naše narodne potrebe. Zadnje čase sta oživel C. M. podružnici v Bučki in na Raki, a kmalu jima sledi tudi Škocijan. Podružnica v Bučki si je izvolila sledeči odbor: predsednik nadučitelj Miško Kosec, tajnik Fr. Jan, blagajnik Andr. Pungerčič, namestniki Mart. Pevc, Micika Lekšetova in Janez Pungerčič. Odborniki: Ant. Komljanec, Jože Kranjc, Mat. Jaklič, France Zupan. — Podružnica Raka - Studenec pa je dobila sledeči odbor: predsednik nadučitelj Janko Golob, tajnica gđc. učit. Milka Voukova, blag. gđc. učit. Zinka Peršičeva. Nam. Fr. Drnovšek, Mart. Nečimer in ga. Draga Grilčeva (Studenec). Odborniki: Al. Humek, Gabr. Grile (Studenec), Fr. Bajc, Fr. Hrastnik, Al. Tomazin.

Gospodarstvo.

Ubogi kmetje! Pa ne jugoslovanski, marveč oni Nemške Avstrije. — Začasni narodni zbor na Dunaju je namreč sestavil državni proračun za Nemško Avstrijo, in sicer za čas od 1. januarja do 30. junija 1919. Ta proračun izkazuje izdatkov 2477 milijonov kron, dohodkov 1229 milijonov kron, torej primanjkljaj 1247 milijonov kron. Zadnji proračun Avstrije (ko je k nji pripadala še Slovenija, Češka, Galicija itd.) za finančno leto 1918/19 je izkazoval 1890 milijonov primanjkljaja. Napram temu je primanjkljaj za pol leta v znesku 1247 milijonov kron za tako malo državico, kot je danes Avstrija, naravnost gospodarska katastrofa. To znači, da dirja Nemška Avstrija naravnost s pogubonosno brzino v gospodarski pogin. Da se vsaj še nekaj časa vzdrži na površini, morala bo skrečiti izdatke s tem, da bo ustavila vse državne podpore po vpoklicanih, podpore za begunce, brezposelne, prispevke za nabavo hrane, za stanovanja itd., na drugi strani pa bo morala zvišati dohodke z novimi davki. Prvo, kakor drugo breme pa bodo občutili zopet najbolj nizji sloji, begunci in družine

vojakov, ker bodo prikrajšani na dohodkih, kmetje pa, ker se jim bo naložilo toliko davka, da ga ne bodo mogli prenesti. Če pa se združi Nemška Avstrija z Nemčijo, bo pa še deležna velikanske vojne odškodnine, ki jo bo morala z Nemčijo vred plačati ententi. — Če se bo mogla Avstrija gospodarsko sploh vzdržati, bo hiral desetletja in desetletja, predno si bo nekoliko opomogla. — Pa se še najdejo ljudje, ki zabavljajo na Jugoslavijo. Da ni Jugoslavije, bi bil naš kmet v enakem položaju, kakor je avstrijski. Res je, da moramo tudi mi trpeti za stare nemško - avstrijske grehe. Prevzeti bomo morali tudi na nas odpadajoči del državnih dolgov. Vendar naša bodočnost je jasna. Smo gospodarsko močni in zdravi, naša zemlja je rodovitna, ima v zemlji neizmerna bogastva različnih rud, imamo morje, ki je prvi predpogoj razvoja mednarodne trgovine. Ne bo nam treba plačevati vojne odškodnine, marveč še dobili jo bomo z ozirom na Srbijo, ki je del naše države. Edina naša rana je, da imamo malovredne avstrijske bankovce. Kot protiutež pa imamo v srbskem delu naše države srbski denar, ki ima polno vrednost. Nas čaka lepo, procvita in blagostanja polno življenje, Avstriji pa preti — pogin.

Koliko vina se pridelala na svetu. V zadnjem desetletju se je pridelalo povprečno v tisočih hektolitrih vina po posameznih državah: v Franciji 57940, v Italiji 62000, na Španskem in Portugalskem 25000, v Avstro-Ogrski 3650, v Grški 1225, v Zedinjenih državah 1600, v Bolgariji 2200 itd. Torej pridelek vina je ogromen vsako leto.

Gozdovi v naši državi. Po statistiki je v Hrvatski in Slavoniji 2.480.000 juter gozdov, v Bosni in Hercegovini 4.428.916 jutrov, v Dalmaciji 662.127 jutrov, v Štajerski 1.822.123 jutrov, na Koroškem 792.383 jutrov, na Kranjskem 767.695 jutrov in v Srbiji 2.685.402 jutra. Vsega skupaj je v Jugoslaviji 13 milijonov 639.527 jutrov gozdov. Od tega pripada na državne šume po sedanjem stanju 5.282.413 jutrov, na deželne in občinske šume 2.681.315 jutrov, na crkvene in samostanske šume 455.598 jutrov, na fideikomisne gozdove 260.140 jutrov in končno na privatne gozdove 5.011.539 jutrov. V teh šumah je brez dvoma največje bogastvo naše države.

Kmetijski tečaji za invalide. V splošno kmetijski tečaj na kmetijski šoli v St. Jurju ob juž. žel. na Štajerskem se sprejme še 8 invalidov iz Štajerske. Ta tečaj ima pomen zlasti za tiste, ki hočejo prevzeti kmetije, pa imajo o kmetijstvu že z doma izvestne pojme. Stroške plača zanje komisija za preskrbo vračajočih se vojnikov. Prijavitelj se je treba najpozneje do dne 20. t. m. pri ravnateljstvu kmetijske šole v St. Jurju ob juž. žel. Pismenim prijavam naj priloži nastopne izkaze: o invalidnosti kot bivši vojaki in o sedanjem zdravstvenem stanju, o premoženjskih in družinskih razmerah, o domovinski pristojnosti, o poklicu pred vojno in o splošni izobrazbi. — V viničarski in sadjarski tečaj, ki se prične še ta mesec na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu, se sprejme še 7 invalidov, ki imajo zdrave oči in roke in znajo dobro brati in pisati. Tečaj bo trajal do jeseni. Prijave naj se pošiljajo ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu. Stroške za obiskovalce teh tečajev plača komisija za preskrbo vračajočih se vojnikov. Obiskovalci dobe 1 K približka na dan. Župni in občinski uradi, kmetijske podružnice in zadrug naj invalide opozore na te tečaje.

Razpis natečaja. Poštno in brzojavno ravnateljstvo SHS za slovensko ozemlje vabi s tem poštene narodne tvrdke, da se za sedaj potegujejo za sledeča dela: a) kovaška dela (popravljanje in izdelovanje vozov), b) kolarska dela, c) izdelovanje pečatnikov, d) urarska dela (popravljanje stenskih uradnih ur), e) sedlarska dela (popravljanje torb za pismonože). K točkama a) in b) omenjamo, da se more potegovati za vsa taka dela tudi ena sama tvrdka. Natančnejša pojasnila se dobivajo v uradnih urah od 8. zjutraj do 1. popoldne in od 4. do 6. zvečer pri poštnem in brzojavnem ravnateljstvu v Ljubljani in si-

cer referentu za ekonomične zadeve pri pošt-nem komisarju dr. Janžekoviču.

Različni čaji kot zdravila. Čaj iz lipovega cvetja je izvrsten za potenje. Šipkov čaj je dober za čiščenje krvi. Kuhano brezovo listje da dober čaj proti revmatizmu. Čaj iz detelje (60 gramov na liter vode) je izborno sredstvo proti kašlju. Čaj iz orehovega lista je znano in dobro zdravilo za škrofulozne. Čaj iz bezgovega cvetja povzroča potenje, ustavlja kašelj, ozdravlja prehlajenje in prvi katar.

2000 vagonov ameriške moke, namenjene za Jugoslavijo, je prišlo te dni v Trst. Na slovenske pokrajine odpade precejšen del. Cene še niso znane, ker razpolaga z moko vojaštvo.

Živila iz Amerike. Te besede bereš danes v vseh listih in slišiš vsak dan najmanj trikrat. In bolj ko si lačen, raje jih slišiš. Toda ta preklicana živila, kje pa so vendar? Enkrat čujemo, da so prispeli parniki z ameriško pšenico, pa so jo snedli Lah. Drugič je prišel parnik z ameriški živili v neko pristanišče v Dalmaciji, pa je odplul dalje, ker se ni nikdo brigal zanj. Zopet drugič slišimo, da se vozijo celi vlaki ameriških živil preko Ljubljane na Dunaj. Sedaj poročajo, da je dala ameriška vlada dovoljenje za prosto izvažanje pšenice, rži, ječmena in sladkorja iz Amerike v Evropo. Baje je 87 nizozemskih parnikov že dobilo dovoljenje za izvažanje iz Amerike. Jutri bo zopet kakšna novica o ameriških živilih, mi bomo pa jedli žgance iz grenke koruzne moke. O Amerika, Amerika!

Kavo bomo pili! Listi poročajo, da sta dospela na Reko dva velika transportna parnika s tovorom kave in čaja za Jugoslavijo, Ogrsko in Nemško Avstrijo.

Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru, Slovensko trgovsko društvo v Celju in Zveza južnoštajerskih obrtnih združenj priredijo skupno v nedeljo, dne 16. februarja 1919 ob 2. uri pop. v dvorani Narodnega doma v Mariboru velik obrtni shod z dnevnim redom: 1. Trgovska in obrtna zbornica za jugoslovanski štajer. 2. Trgovska in obrtno šolstvo. 3. Naše bodoče delo. 4. Vprašanje koncesij. 5. Kako se naj dopolnijo naše prometne zveze. 6. Trgovska in obrtna organizacija. Agitirajte, da se bodo shoda, ki če biti velike važnosti, vsi zavedni obrtniki udeležili.

»Državna posredovalnica za delo« V proteklem tednu (od 3. do 9. februarja 1919) je iskalo delo 161 moških in 144 ženskih delavskih moči. Delodajalci so iskali 57 moških in 53 ženskih delavskih moči. Posredovanj se je izvršilo 61. Od 1. januarja 1919 do 9. februarja 1919 je iskalo delo 1644 delavskih moči, delodajalci so pa iskali 645 delavcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 133. Delo iščejo pisarniške moči (316), trgovski uslužbenci (155), tovarniški delavci, kovinarji, sluge za urade in trgovine, peki, mlinarji, mesarji, zidarji, tesarji, služkinje, čevljarji, krojači. V delo pa sprejme posredovalnica rudarje (103), služkinje, cestne delavce, zidarje, kolporterje, delavce za tovarne za čevlje, šivilje, krojače in prodajalke.

Tedenske vesti.

— **Shodi JDS, dne 9. t. m.** Jugoslovanska demokratska stranka je priredila v nedeljo, dne 9. februarja več dobro uspešnih shodov in sicer: v Kočevju pri Beljanu (govornik dr. Sajovic), v Dragi pri Turku (govornika Ivan Pucelj in Ivan Rus), v Zasipu in Gorjah (govornika dr. Kavčič in Peternelj), v Gorenji vasi pri Škofji Loki (govornik Fr. Semrov), v Gradacu (govornik Julij Mazelle), v Bučki in na Raki pri Krškem (govornik Anto Beg), v Ljutomeru (govornika dr. Kukovec Vekoslav in dr. Rosina), v Spodnji Šiški (občni zbor — govornik dr. Pestotnik.)

— **Shodi JDS, 16. februarja.** Jugoslovanska demokratska stranka priredi v nedeljo, dne 16. februarja sledeče javne shode: na Dobrovi pri Ljubljani v stari šoli ob pol 8. zjutraj, v Velikem Gabru v šoli po 7. uri zjutraj, v Temenici ob 3. popoldne v gostilni Fajdiga,

na Ježici ob 3. popoldne v šoli, v Dobrepolah v dvorani g. Stiha ob pol 8. zjutraj, v Selcah nad Škofjo Loko v šoli ob 3. popoldne, v St. Lampertu pri Zagorju v šoli ob 11. dopoldne, v Mirni peči v šoli ob 3. popoldne, v Stražišču pri Kranju (utanovni občni zbor.)

— **Krajevna organizacija JDS za občino Krško** ima v nedeljo, dne 23. t. m. ob 10. dopoldne v Sokolski dvorani svoj redni občni zbor in ljudski shod. Na dnevnem redu je poročilo predsedstva in tajništva, poročilo o naši notranji in zunanji politiki, volitev novega odbora itd. Somišljeniki iz krške občine in okoliških krajev pridite vsi na shod in agitirajte za čim največjo udeležbo! Vsi na delo za našo stranko!

— **Koroška manifestira.** V nedeljo se je vršila v Sp. Dravogradu na Koroškem velikanska manifestacija, katere se je udeležilo nad 2000 oseb. Zaradi ogromne množice se je vršil tabor na glavnem trgu pred Narodnim domom. Ves Spodnji Dravograd je bil v narodnih zastavah. Pri slavnosti je sodelovala valoda godba mariborskega pešpolka. Narod se je z velikanskim navdušenjem izjavil, naj se Koroška pripoji Jugoslaviji. — Vrhunec navdušenja je povzročil govor goriškega begunca vojaka Pavlice, ki je zaklical: »Koroški Slovenci! Tja na Gosposvetsko polje! Tujci nam morajo vrniti sveto koroško slovensko zemljo! To prisegamo vsi jugoslovanski vojaki in obetamo, da hočemo dati zadnjo kapljo krvi, da otmemo zgodovinsko Gosposvetsko polje za Jugoslavijo!«

Manifestacijski shod v Prevaljah na Koroškem se vrši v nedeljo, dne 16. svečana 1919 ob deseti uri dopoldne za celo Mežiško dolino. Protestiralo se bode proti grabežljivim Nemcem, Italijanom in Madžarom, ki nam hočejo odtrgati dele slovenske zemlje. Na shodu govorijo govorniki vseh strank. Zavedni Slovenci in Slovenke! Pridite na ta pomemben shod od blizu in daleč, da se pogovorimo in podučimo v važnih stvareh v uri, ko se odločuje usoda narodov na mirovni konferenci.

— **Izpred tržaške vojaške sodnije.** Marija Strancarjeva iz Lokavca je bila obtožena, da so našli pri njej pet pušk in dve sablji. Izjavila je, da so pustili pri njej to orožje avstro-ogrski vojaki. O kaki italijanski naredbi glede tega orožja ni nič vedela. Obsojena je na 10 mesecev zopora, ali kazni ne nastopi, ako tekom pet let ne zagreši nikakega novega prestopka. — Privatni uradnik Giulio Zwirn v Trstu je bil obtožen, da je večkrat javno trdil, da je prišla Italija v Trst pojest še tisto malo živeža, kar ga je pustila Avstrija in da pridejo Jugoslovani, ki preženejo Italijane. Ovadila ga je njegova žena, ki je imela ljubezensko razmerje z nekim karabinjerjem. Da bi mogla to razmerje nemoteno nadaljevati, je spravila moža s to ovadbo v zapor. Pri razpravi se je pokazalo, da je obtoženec Giulio Zwirn jako zvest Italijan, da je bil celo član »Oberdankovega društva« itd. Sodnija ga je oprostila obtožbe.

— **Tržačanom** je poskrbela italijanska okupacijska oblast konjsko meso, ki se prodaja s kostmi po 5 K 20 vin. kg, brez kosti po 7 K 20 vin. Govejega mesa primanjkuje vedno bolj. Bilo je nekaj argentinskega pa je kmalu pošlo. Tudi v Gorici ni mesa.

— **Okoli 100.000 Jugoslovancev** je še vedno v italijanskem vjetništvu, ali Italija jih neče pustiti domov. Te dni se je čulo nekaj o izpustitvi vjetnikov do gotovih letnikov, ali kakor stvari stoji sedaj, ni pričakovati, da bi Italijani izpustili Jugoslovane.

— **Italijani delijo konje na zasedenem ozemlju.** Tekom decembra in januarja so razdelili Italijani po »oprosčenih in odrešenih deželah« nad 6000 konj med kmetstvo prebivalstvo. Sedaj jih oddajo zopet 4000. To so vjeti bivši avstro-ogrski konji. Tako poročajo italijanski listi.

— **Davke pridno predpisujejo Italijani** na zasedenem ozemlju. Tržaški uradni list objavlja opetovano ukaze glede pobiranja davkov. Aprovizacije jim ne dajo skoro nič, ne popravljajo nič po opustošenih krajih, davke pa hočejo pridno pobirati in kdor ne bo plačal, bo to bridko občutil. Tako delajo po eni strani, po drugi pa na vso sapo trdijo, da se bo godilo vsem onim, ki se izrečejo za Italijo, tako dobro, kakor se jim ni doslej še nikdar. Hvala lepa za italijanske dobrote

— **Novi vlaki med Borovnico in Ljubljano.** Vsled skrajno slabe in nerodne železniške zveze med Ljubljano in Borovnico je prihajalo na tajništvo JDS iz Borovnice zlasti pa iz cerkniške okolice celo vrsto pritožb in prošelj naj bi stranka posredovala pri poverjeništvu za promet, da bi se vpeljali redni vlaki med Borovnico in Ljubljano. Tajništvo JDS je v tem smislu vložilo 29. prosinca na poverjeništvu za promet tozadevno pritožbo in prošnjo. Na to vlogo je sedaj poverjeništvu odgovorilo, da je prošnja ugodilo. Od 5. februarja dalje se vpeljejo med Ljubljano in Borovnico naslednji vlaki za osebni promet: Vlak št. 5, odhod iz Ljubljane ob 7. uri 1 minuto zjutraj, prihod v Borovnico ob 7. uri 23 minut zjutraj; vlak šte. 866 odhod iz Borovnice ob 8. uri 6 minut zjutraj, prihod v Ljubljano ob 9. uri zjutraj; vlak št. 823 odhod iz Ljubljane ob 5. uri 10 minut popoldne, prihod v Borovnico ob 6. uri 9 minut zvečer; vlak šte. 810 odhod iz Borovnice ob 6. uri 37 minut zvečer, prihod v Ljubljano ob 7. uri 15 minut zvečer.

— **Pritožbe glede pomanjkljive kurjave in zamud pri vlakih na kamniški progi.** Ogrevanje lokalnih vlakov ni mogoče, ker ni potrebnih kurilnih cevi (kavčuk, gumi). Te so se med vojno izrabile, deloma pa so bile pri vojaških prevozih uničene. Tudi dobava stekla za okna povzroča največje težkoče. Ogrevanje vlakov se skuša vzdržati na vseh onih progah, kjer voznja traja zdržema več ur (gorenjska in dolenska proga). Iz ekonomičnih razlogov glede snovi in spremljačega osebja ni mogoče na krajših progah upeljati za sedaj malenkostni tovarni promet posebnih tovarnih vlakov. Tovarni vozovi se iz tega razloga priklopijo rednim osebnim vlakom. Premikanje vlakov na raznih postajah je nujna, toda za občinstvo skrajno neprijetna posledica, združena z daljšo zamudo. Občinstvo torej opozarjamo na ta dejstva, ki bi jih železniška uprava rada odpravila. Za sedaj pa ne preostaja drugega kot nasvet, da se občinstvo za potovanje na teh progah toplo obleče in da ima potrpljenje, ker trenutno neodstranljivih nedostatkov ni zakrivila železniška uprava, ampak vojska. Zahtevam občinstva se po možnosti ustreže s tem, da se je vpeljal na progi Ljubljana - Kamnik dnevno še en vlak.

— **Poštni urad »Podplat pri Poljčanah«** se imenuje od sedaj »Podplate«.

— **Skrb za dojenčke.** Pravkar je izšla v založbi Tiskovne zadruge časa jako primerna brošura dr. Bogdana Derča: »Dojenček njegova negovanja in prehrana.« Knjižica je pisana praktično kot navodilo za vzgojo in prehrano dojenčka. Pisatelj razpravlja v njej o razvitku otroka, o ravnanju z novorojenčkom, hranitvi dojenčka, hrani doječje matere, o dojkah, o umetni hranitvi, o hranjenju s kravjim mlekom, o mešanem hranjenju ter o boleznih dojenčkov. Knjižico je spisal ljubljanski zdravnik strokovnjak za otroške bolezni, ki z vso vneto zastopa mnenje, da mora vsaka mati sama dojeti svojega otroka. Svetovna vojna nam je pobrala na tisoče mladeničev in mož, pomanjkanje pa pomorilo mnogo mladine in starejših ljudi. Prebivalstvo Jugoslavije se je na ta način zelo zmanjšalo. Zato moramo skrbeti sedaj tem bolj za svoj naraščaj, gledati na to, da kolikor mogoče znižamo umrljivost dojenčkov in skrbimo za njihovo zdravje in uspevanje. Iz teh vzrokov knjižico prav toplo priporočamo vsem materam, zlasti pa mladim, ki so tozadevnega poduka zelo željne. Knjižica velja 3 krone, s poštnino 3 K 30 vin. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, **Sodna ulica 6.**

— **Nova številka »Balkana«,** edinega jugoslovanskega lista za zbiralce znamk je ravnokar izšla na 40 straneh, bogato ilustrirana. Kdor se do 1. marca t. l. na list naroči (naročnina znaša letno 12.50 K), dobi do 10 kron vredne znamke brezplačno v darilo. Počenši od 20. februarja bo prinašal list francosko - angleško - nemško izdajo kot brezplačno prilogo. Zahtevajte številko na ogled. Dopisi se pošiljajo uredništvu »Balkana«, Zagreb, Tvornička ulica 12, denar pa upravnštvu »Balkana«, Zagreb 1., poštanski pretinac.

Drugo slovensko gledališče v Ljubljani. V četrtek, dne 6. t. m. je bil za slovensko kulturo izredno znamenit dan. Ta dan smo vzeli v svojo posest — bivše nemško gledališče v Ljubljani. Igrala se je v njem Jurčičeva drama »Tugomer«, ki je bila prvič vpriporjena v Ljubljani. Nemškim oblastem se je zdela ta igra tako nevarna, da je niso pustili na oder. Takrat se avstrijskim gospodom tudi ni sanjalo, da se bo »Tugomer« igral brez njihovega dovoljenja, in to še v gledališču, ki so ga v Ljubljani postavili Nemci. — Od slej se bo v Narodnem gledališču igrala le opera in opereta, drama pa se bo predstavljala v bivšem nemškem »Kaiser Franz Josef I. Jubileumstheater«. Propagira se ideja, da bi se v počestčenje spomina največjega slovenskega literata in dramatika, lanske leto umrlega pisatelja Ivana Cankarja prekrstilo nemško gledališče v Cankarjevo gledališče.

— **Slovensko vsučilišče v Ljubljani.** Prihodnje jesen nameravajo otvoriti v Ljubljani vsučilišče, in sicer za enkrat bogoslovno, modroslovno in pravoslovno fakulteto. Ustanovi se tudi tehnična visoka šola.

— **Mestni dekliški licej v Ljubljani** se bo poddržaval in preosnoval v osemrazredno dekliško realno gimnazijo.

Konec nemške trdnjave v Ljubljani. Kazina, zbirališče in taborišče ljubljanskih Nemcev je prišla v slovenske roke. Kavarno v kazini, v kateri so še pred par meseci sedeli ošabni nemški oficirji in kjer se je skovalo toliko črnih naklepov proti Slovenem, je prevzel g. Ivančič, begunec iz Gorice, ki jo je prekrstil v kavarno »Zvezda«.

— **Tragična smrt Šusteršičeve žrtve,** 6. t. m. se je obesil v svojem stanovanju bivši urednik »Slovenca« in po razkolu v Slov. ljudski stranki najvnetejši pristaš Šusteršičev, Ivan Štefe. Pokojnik si je svoječasnno stekel velike zasluge za svojo stranko, a Šusteršič ga je znal tako pritegniti nase, da je postal slepo orodje v njegovih rokah. Po polomu Šusteršičeve politike je ostal Štefe sam, brez prijateljev, kakor vsi najbližji Šusteršičevi pristaši. Naprej ni bilo poti, nazaj pa ni mogel. Morda se ne motimo, če sodimo, da je bil to pravi vzrok njegovega tragičnega konca.

— **Roparski umor.** V sredo, 12. t. m. zvečer je blizu »Zelene jame« pri Ljubljani neki vojak napadel 28letnega Toma Maruša in ga zabodel v srce. Zvabil ga je tja pod pretvezo, da mu ima nekaj prodati. Maruša je zakričal, prihiteli so ljudje, vojak je zbežal. Maruša je pri sebi imel 1000 K. Truplo nesrečnega Maruše so prenesli v mrtvašnico.

— **Trgovec Ante Primožič iz Žirov okraden v Zagrebu.** Po velikih mestih je obilo tujemu imetju nevarnih oseb, tako tudi v Zagrebu ne manjka takih. Trgovec A. Primožič iz Žirov na Kranjskem je bil v nedeljo zamudil vlak v Zagrebu, da bi se peljal domov. Ko se je vračal v mesto, se mu je nekdo ponudil, da mu preskrbi prenočišče. Ko sta šla, je oni človek nenadoma pobral na ulici denarnico in rekel Primožiču, naj molči o tem. Kmalu na to se je pojavil neki drugi človek, ki je prijel Primožiča, da je on našel denarnico in mu začel preiskovati žep. Pri tem ga je okradel za 2000 K, na to sta oba izginila. Primožič je naznanil tatvino na redarstvu. Denar je žigosan po županstvu občine Žiri.

Raznoterosti.

* **Nemci beže!** Pa ne iz Jugoslavije, tu se jim menda ne mudi preveč. Pač pa je belgijska vlada pognala vse Nemce čez mejo.

* **Tudi sultan beži.** Carigrad bo na mirovni konferenci proglašen za mednarodno mesto. S tem se Turki definitivno in za vedno preženejo iz Evrope in sultan se bo moral preseliti s svojim dvorom v Azijo. Svojo prestolico bo premestil menda v Brusso ali pa v Kanto v Mali Aziji.

* **Drug za drugim.** Bivšega bolgarskega carja Ferdinanda so aretirali in ga bodo postavili pred mednarodno razsodišče.

* **Po zraku se bomo vozili.** Velesile se v Parizu posvetujejo, kako bi uredile zračni promet.

* **Dunajske časopisje.** Na Dunaju izhaja dnevno skoro en milijon izvodov različnih časopisov. Od teh je nad 800.000 izvodov pisanih pod židovskih vplivom.

* **Nad 1000 oseb zgorelo.** Novembra meseca so velikanski požari opustošili gozdove v ameriški državi Minesota. Ogenj se je tako hitro razširil, da prebivalstvo ni moglo pravačasno zapustiti vasi v bližini gorečih gozdov. 30 vasi je pogorelo, nad tisoč ljudi je mrtvih, 400.000 pa brez strehe.

* **Polarna ekspedicija.** V počestčenje spomina pokojnega predsednika družin držav, Roosewelta, pripravljajo Amerikanci polarno ekspedicijo, ki odpotuje v juniju proučavati zemljo na severnem tečaju. Prvič se udeležijo te ekspedicije tudi ženske.

* **Trgovsko brodovje bivše Avstro-Ogrske v Tarentskih vodah.** Večji del bivšega avstro-ogrškega brodovja se nahaja v Tarentskih vodah, kjer pripravljajo Italijani brode, da bodo mogli začeti takoj pomagati pri potrebnem prometu.

* **Muzikaličen pes.** Neki francoski list poroča, da je imela grofica Regnault psa, ki je bil strasten ljubitelj glasbe. Hodil je z njo v gledališče, v loži je imel poseben sedež. Poslušal je tako verno, da ni mogla nobena stvar zmotiti njegove pozornosti. Ako se grofici ni ljubilo iti v opero, je šel pes sam in v grofici ni loži pazljivo poslušal godbo do konca in na to šel lepo domov.

* **Angleške izgube v zraku.** Angleške izgube v zrakoplovstvu tekom svetovne vojne znašajo 16.623 mož. Mrtvih je 4579 oficirjev in 1587 podčastnikov, drugi so ali ranjeni, pogrešani ali vjeti.

* **Ogromne zračne ladje** bo zgradila Anglija. Posadke bo na taki ladji 25 mož, preletela bo na uro 60 do 70 angleških milj. Sedaj gradijo zračne ladje Zeppelinovega tipa. Redno zračno pošto z Ameriko uvedejo poleti 1920.

* **Nad 100 milijard (100.000.000.000) frankov** bo Nemčija morala plačati vojne odškodnine. En del bo plačala v teku enega leta, ostalo pa v letnih obrokih po 9 milijard frankov. Za jamstvo bo ententa zasegla dohodke železnic in carinske uprave.

* **Kako je lep vojaški stan!** Centralni svet nemških mornarjev zahteva aretacijo admirala Jaspera, ki je dne 17. novembra 1918 v nekem belgijskem mestu ustrelil vsakega podčastnika, ki ga ni pozdravil. No, če bi imel nemški cesar še kaj moči, bi gotovo dal povestiti ves mornariški svet, ki zahteva kaj tako nesramnega.

* **Kulturno delo.** Škoda, ki so jo napravili Spartakovci (nemški boljševiki) ob priliki zadnjih nemirov v Berlinu, cenijo na 150 milijonov mark.

* **Judovsko kraljestvo.** Če bo kraljestvo ali republika, sicer ne vemo, vemo pa to, da je Wilsonova samoodločba narodov izpolnila najskrenejšo željo in hrepenenje židov, da se njihova domovina, Palestina, proglašajo za svobodno državo. Mirovna konferenca je sklenila, da se ta nova država stavi pod varstvo zveze narodov.

* **Kitajci so tudi boljševiki.** Na Ruskem je v boljševiški vojski nad pol milijona Kitajcev, ki so v začetku vojne prišli v Rusijo, da pomagajo pri gradnji murmanske železnice. Ko je izbruhnila boljševiška revolucija in se Kitajci niso mogli vrniti v domovino, so se priglasili v »rdečo« vojsko z mesečno plačo 2000 frankov in z dovoljenjem, da smejo po svoji pleniti v krajih, ki jih okupirajo. Kitajci so bili vedno zelo porabni ljudje.

* **Prvi predsednik Zveze narodov** bo skoro gotovo Wilson.

* **V šestih tednih.** Pravijo, da bo predmir sklenjen v šestih tednih. Predmir se ne bo podpisal v Parizu, marveč v Versaillesu.

* **Bivši avstrijski cesar Karel** se namerava po sklepu miru kot zasebnik stalno naseliti v Italiji.

* **Boljševiki širijo kulturo.** Prošli teden so izbruhnili v Lincu veliki boljševiški nemiri. Oborožene čete so ropale po mestu ter plenile po trgovinah, kavarnah, restavracijah in poedinih privatnih hišah. Oplenili so popolnoma nad 30 trgovin v mestu ter oro-

pali več samostanov in cerkev v okolici. Oblasti so bile brez moči, ker se je vojaštvo z orožjem pridružilo boljševikom. Prišlo je do krvavih bojov med boljševiki in orožniki. Z Dunaja so poslali 600 orožnikov na pomoč, približno toliko jih je prišlo tudi z drugih krajev. Nad Lincem in okolico je proglašeno obsedno stanje.

* **Umor velikih knezov v Rusiji.** Dne 28. januarja t. l. so na dvorišču ječe v Petrogradu boljševiki ustrelili štiri ruske velike kneze. Z njimi je bilo ustreljenih še 172 drugih oseb, med njimi 144 mož in 28 žen, ki so jih boljševiki obdolžili, da so sodelovali pri takozvani francosko - angleški organizaciji. Vsi veliki knezi so dostojno umrli. Veliki knez Nikolaj Nikolajevič je bil tako bolan in od lakote onemogel, da so ga morali v nosilnici prinesiti na dvorišče, kjer so ga ležečega ustrelili. Usmrčenje je izvršila četa mornarjev in Kitajcev v navzočnosti članov izrednega poverjenišva za pobijanje protirevolucije. — Pa naj še kdo reče, da niso boljševiki prijatelji človeštva.

V razvedrilo.

Srečen zakon. Žena: »Tako me jeziš, da sem že na pol mrtva!« — Mož: »To je ravno moja nesreča, da ti vse samo na pol storiš!«

Uljudnost. Meščanka (na deželi): »Glejte, kako je vaš sin galanten, gospodičnam je odprl vrata.«

Kmet: »O, na to je navajen, ker odpira leso, kadar prižene krave s paše.«

Iz šole. Mali Janko pride prepozno v šolo. Ko ga učitelj vpraša, zakaj je zamudil, mu odgovori Janko: »Mi dobivamo danes otroke. Dva sta že tu.«

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.
Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcij »Domovine«,
Izhaja vsak petek.
Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K.
Posamezna številka 30 vinarjev.
Uredništvo in upravljanje:
Sodna ulica št. 6, pritličje desno.
Inserati po dogovoru.

Čebulo in repo
prodaja po nizki ceni
Jakob Klemenčič,
posestnik in trgovec z deželnimi pridelki
v Mezgovcih, p. Moškanjci.

Sodarska zadruga v Železnikih
registrovana zadruga z omejeno zavezo
vabi na

redni občni zbor

ki se vrši

dne 16. svečana 1919 ob 3. uri pop.
v gostilni gosp. G. Thalerja.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev letnega računa za l. 1918.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Čitanje revizijskega poročila in ukrep vsled islega.
7. Slučajnosti.

Načelstvo.

8
Delniška glavnica: K 30,000.000. **Jadranska banka Podružnica Ljubljana.** Rezerve: okrog . K 10,000.000.
Centrala: TRST. — Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Zadar, Ekspozitura Kranj.

Sprejema:

Vloge na knjižico.
Vloge na tekoči in žiro račun
proti najugodnejšemu obrestovanju. —
Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja:

Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira:

Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja:

Ceke, nakaznice in akreditive na vsa
tu- in inozemska mesta.

Daje predujme:

na vrednostne papirje in na blago, le-
žeče v javnih skladiščih. Daje trgov-
ske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema:

Borzna naročila in jih izvršuje najku-
lantneje.

Brzojavni naslov:

JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Delniška glavnica . K 10,000.000.—
Rezervni fondi . . . K 2,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema

vloge na knjižice in na
tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-
nih papirjev, deviz in valut. Vnov-
čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

➡ Promese ➡
k vsakemu žrebanju.

➡ Posojila ➡
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje

vrednostnih papirjev v
hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizacijski krediti.

Poslovnica

avstrijske državne
loterije.

Največja slovenska hranilnica! Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog K 80,000.000
in rezervnega zaklada „ 2,500.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

3%₀,

Za varčevanje ima vpeljano lično domače hranilnike.

Hranilnica je pupilarno varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in
obligatornemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

3¹/₄%₀

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,100.000.

Hranilne vloge K 42,000.000.

Ustanovljena leta 1881.